

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Viceinspektør P. Marcussen på talerstolen, inden mindestenen i Frøslev blev afsløret. I baggrunden ses Frøslevtårnet, hvor der nu indrettes museum.

Generalforsamling

Til generalforsamlingen den 28. oktober 1968 var medlemmerne mødt talstærkt op.

Sekretæren, Alfred Senn, bød velkommen og meddelte, at grundet formandens og næstformandens sygdom overtog han hvervet med at lede generalforsamlingen denne gang. Til dirigent valgtes Arne Hedegård Rasmussen.

Derefter mindedes man med et minuts stilhed følgende medlemmer, som var afgået ved døden: Svend Poulsen, Viggo Daubermerket og Aksel Jensen.

Beretningen var denne gang udsendt skriftlig, og Alfred Senn oplæste en tilføjelse til denne, hvorefter man gik over til diskussion om den.

Alfred Senn aflagde beretning om mødet i social- og finansministeriet, hvilket udløste en større diskussion, da medlemmerne var utilfredse med socialministeriets stilling til vore problemer.

Medlemmerne var også meget utilfredse med, at visse hjertesygdomme ikke blev anerkendt her i landet som erstatningsberettiget, da udlandet forlængst har erkendt, at de stammer fra ophold i kz-lejrene. Beretningen blev eenstemmig godkendt.

Da foreningen efterhånden har vokset sig stor, vedtog man at vælge en landsledelse. Medlemmerne gav deres fulde tilslutning til de planer, som var forelagt for det fremtidige arbejde. Bestyrelsen blev eenstemmig genvalgt.

Dirigenten afsluttede og takkede for god ro og orden.

Man kan sige, at det var en god og udbytterig generalforsamling.

Med venlig hilsen
P. f. v.

Kai W. Petersen,
Guldbergshave 29, 2200 Kbh. N.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Henvendelser ang. feriehemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinnsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinnsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen 10 54 21. Privat 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastrup.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtåsvej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Aarhus V.

Direktør G. Jespersen, Herning.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 192, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
Hasseris, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Præstegården,
Herrestrædet, 4200 Slagelse.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 E, København N, TAgA 8502 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettest og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri Ringsted

Næste nummer udkommer
ca. 15. december

INDHOLD:

1246 deporteredes fra Frøslev	
Kammeraternes Hjælpefond har megen glæde af feriehjemmet på Kegnæs	175
Arbejdede 1½ år på Danmarks største kriminalsag	177
Af dagens post	181
Fangeforeningerne	181
Bøger	181
Dagbogsblade	187

1246 deporteredes fra Frøslev og 300 af dem genså aldrig Danmark

Afsløringsdagen for mindstenen i Frøslev for dem, der under tvang fortes sydpå i 1944-45, blev en af lejrens store dage.

En af grundene var også den vægtige tale, viceinspektør Peter Marcussen holdt. Talen var et værdigt dansk opgør med Frøslev-lejrens nazistiske regenter. Vi bringer derfor et ret udførligt referat af talen. Marcussen sagde bl. a.:

Omend vi i første række er samlet i mindet om de af vore slægtninge, venner og kammerater, som fra denne lejr, Frøslevlejren, førtes sydpå og der fandt døden, omfatter vore tanker i dette øjeblik alle de landsmænd, — 585 af ialt 6083 deporterede —, hvis livslys sluktes under rædslerne i de tyske slavelejre. 1246 af de 6083 deporterede kom fra Frøslevlejren, og 300 af disse — altså mere end halvdelen af alle i tyske koncentrationslejre døde kammerater — genså aldrig mere deres kære og deres fædreland. Forklaringen på dette forhold, som de tilstedeværende kammerater, der selv var blandt de 1246, på forhånd kender, må søges især i de udkommandoer og arbejdslejre, de blev fordelt på fra Neuengamme. Når jeg i denne sammenhæng nødsages til at nævne en række tal, der kan lyde mærkeligt udeltagende, sker det fuldt vidende om, hvilken sum af smerte, af lidelse og sorg, der er forbundet med hvert eneste af dem.

De følgende oplysninger og tal er i det væsentlige stillet til rådighed af Neuengamme-Foreningens arkiv.

Tysk tilsagn blev svigtet

Her fra Frøslev-lejren blev som nævnt deporteret 1246 kammerater, de første 196 i de tidlige morgentimer den 15. september 1944. Denne første transport kom som en fuldkommen overraskelse for os alle, da det var kendt, at lejren var oprettet på tysk tilsagn om, at alle

danske fanger skulle anbringes i denne lejr, også de, der allerede befandt sig i Tyskland.

Det, der skete hin morgen, var et klart brud på givne løfter og vakte derfor stor opmærksomhed også uden for lejren. Det danske jernbanepersonale i Padborg nedlagde arbejdet i protest, så tyskerne selv måtte transportere deres ofre over grænsen i lastbiler. Strejken bredte sig op gennem Jylland, og tysk militær besatte jernbaneterrænet i Padborg, Tinglev og Tønder. Dr. Best erklærede overfor udenrigsministeriets direktør, at deportationen skete efter ordre fra de højere myndigheder i Berlin som en modforanstaltning mod de stadige terrorhandlinger, som det hed, i Danmark.

Best meddelte endvidere, at han af cheferne for henholdsvis det tyske politi og militær, generalerne Pancke og von Hanneken, var blevet anmodet om at lade de danske myndigheder vide, at såfremt strejken ikke ophørte, ville yderligere 500 af fangerne i Frøslevlejren blive deporteret.

Dagen efter, den 16. september, proklamerede Frihedsrådet landsomfattende strejke. „Den sønderjyske befolkning“, hed det bl. a. i proklamationen, „har i retfærdig harme besvaret nazisternes overgreb ved straks at nedlægge alt arbejde. Danmarks Frihedsråd opfordrer hele det danske folk til at slutte op i protest mod denne vilkårlige handling. Læg arbejdet stille overalt indtil mandag middag kl. 12. Undgå enhver form

FREDERIKSHAVN MINERALVANDSFABRIK Gl. Torv 12 - Frederikshavn	S. B. V. VAREHUSET A/S Ryesgade 18 - Aarhus	F. A. F. Odense
GRAABRØDRE FARVEHANDEL Jernbanegade 6 - Odense	L. ELKJÆR PEDERSEN Slagtermester Vroldvej 16 - Skanderborg	A. LANGKILDE Nørregade 1 - Nyborg
H. HVIID Faaborg	CHR. TOFT Sejlmager Thyborøn Havn	LILLERØD SPANLAMPER Tokkekøvej 13 Lillerød pr. Allerød
RØRBÆK SKO Søndergade 64 - Frederikshavn	MENSTRUP BAGERI Menstrup pr. Hyllinge	FRITZ DUUS A/S Vendersgade 5 - Fredericia
BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S	OTTO LARSEN & SØNNER Smedemestre Nørregade 19—21 - Aalborg	I. CANTOR A/S Nørrevoldgade 82 - K.
J. MIKKELSEN Rostgaardsvej 7 Helsingør	A/S VARDE REVISIONS- & REGNSKABSKONTOR Vestergade 15 - Varde	THE BORDEN COMPANY A/S Esbjerg
FRODE JOHANSEN H. Egedesvej 6 - Aarhus	POUL HENRIKSEN Manufaktur Hjørnet - Vejle	SKÆVINGE MODEL- & MASKINSNEDKERI Strøvej - Skævinge
NIELS CHRISTOPHERSEN Torvet Rødning	VÆRN OM NATUREN! K.A.H.	H. O. JENSEN Adelgade 23 - Ebeltoft
K. RASMUSSEN Tobaksforretning Møllegade 10 - Svendborg	BENT POULSEN Klosterplads 8 - Svendborg	ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI Køge
VÆRN OM NATUREN! K.L.H.	ERIK TERP Bjerggade 18 - Køge	ANDR. IPSEN Autolakereri Aakirkeby
HILL HOUSE VASKERI Allerød	P. F. CLEEMANN Skibsmægler Aabenraa	SKJERN BANK Skjern
HANS HENRICHSEN & CO. A/S Brogade 12 - Nykøbing F.	A/S SAVMØLLEN - ULLERSLEV Fyn	ASKOV BOGHANDEL Askov pr. Vejen

for uroligheder og opløb. Lad enhver provokation ubesvaret . . .“

Fire dage senere, den 19. sept., satte så den tyske besættelsesmagt det danske politi og grænsegendarmeriet ud af spil. 1981 politifolk førtes med skib fra København direkte til Tyskland, over Neuengamme til Buchenwald; 83 politifolk led døden dernede. Fra en del jyske og fynske byer ankom ca. 300 politifolk til Frøslevlejren.

287 gendarmere som fanger

Af Grænsegendarmeriets 330 mand indsattes de 287 i Frøslevlejren. En uforglemmelig dag, da de i deres oplivende lyseblå uniformer rykkede ind i lejren. På grund af deres holdning og hele færd vandt de hurtigt kammeraternes — og forøvrigt også vagtmandskabernes — sympati og respekt. Det vakte derfor den allerstørste forfærdelse og harme, at den 5. oktober, kun godt en uge efter afsendelsen af et hold på 166 kammerater, 141 af gendarmene, ganske vilkårligt udpeget, blev sendt til Neuengamme, hvorfra de fleste blev videregående sendt til udkommandoer.

39 af disse hæderlige, brave landsmænd, der indtil 19. sept. trofast og loyalt havde udført deres pligter i korpset, led døden dernede — 9 i Schandlach, 14 i Neuengamme og de øvrige i andre lejre, bl. a. i udryddelseslejren Bergen Belsen. Når dødelighedsprocenten blandt gendarmene blev så relativt høj, har det en naturlig forklaring bl. a. deri, at den blodigt-bitre uret, der var blevet begået imod dem, i forbindelse med de ydmygelser og den nedværdigelse, de blev udsat for, for dem må have været en umenneskelig, en uudholdelig sjælelig belastning, som dræbte alt livshåb og al livskraft.

Gennemsnitslevealderen nogle måneder

Forøvrigt var dødelighedsprocenten i de to førstnævnte transporter endnu større, hvilket dels skyldtes det længere ophold dernede, men også har sin forklaring i de udarbejdskommandoer, de blev fordelt på. Således døde af de 196 kammerater i første transport (hvoraf forøvrigt 3 var kvinder) ikke mindre end 62, næsten hver tredje — de 30 i Porta Westfalicas usunde miner og de 17 i Husum, her lige syd for græn-

sen, hvor gennemsnitslevetiden ligesom i andre tilsvarende arbejdslejre kun var nogle få måneder.

Af de den 27. sept. deporterede 166 kammerater døde 72, næsten hver anden, deraf 37 i Porta. Det fortæller alt om disse lejres karakter.

Udover disse 3 transporter afgik i 1944 endnu 4 transporter fra Frøslevlejren, alle i første omgang til Neuengamme, hvorfra de blev fordelt på udkommandoer. Af en transport d. 5. okt. på 61 døde 12, de fleste på udkommando og flere så sent som i februar og marts 1945.

Af en transport den 21. okt. på 196 kammerater led 54 døden, 20 i en af de frygtede mindre arbejdslejre Meppen og 16 i lejren Neuengamme.

Den 28. nov. afgik en transport på 119, hvoraf 12 døde, og den 21. dec., kun 3 dage før juleaften, måtte lejren med tungt hjerte og med stigende forbitrelse mod de for en sådan menings-

løshed ansvarlige tyske instanser tage afsked med 122 kammerater, hvoraf dog lykkeligvis de 115 senere kunne vende hjem.

Kun godt en halv snes dage ind i det nye år, d. 12. jan. 1945, afgik hele to transporter til Neuengamme: 102 ikke-politiske fanger fra Barak H2 — de såkaldte asociale, — af hvilke 15 døde, og en transport på 125 politiske fanger, hvoraf 26 ikke vendte hjem efter udkommandoer i Dessauer Ufer, Hamborg og Bullenhusen Damm, nogle af de mest frygtede lejre. 5 kammerater omkom på såkaldte „rullende kommandoer“ under allierede flyverangreb.

Deportationerne sluttede med nogle mindre transporter i resten af januar og februar, omfattende 8—10 mand, og endelig så sent som den 13. marts en transport på 8, hvis oplysningsarbejde i lejren — i den tyske begrundelse kaldet „Aufwiegelung“ — man åbenbart må have frygtet.

*Den tidligere
Frøslev- og
Neuengammefange,
Peter Marcussen,
på talerstolen
i Frøslevlejren.*

SV. AA. AAKJÆR Rødning	SAMSON TRANSPORT CO. Herning	BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL A/S
J. N. KJÆRSGAARDS TØMMERHANDEL A/S Gravene 35 - Viborg	CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 - Graasten	JOHS. CHRISTENSEN Støbegods St. Voldgade 6 - Randers
H. SWARTZ Blikkenslagermester Aabybro	J. PEDERSEN København	J. GOTFRED JENSEN A/S Värmlandsgade 3 Aarhus
SAHA	K. GADE NIELSEN Installatør Sct. Laurentiivej 3 - Skagen	K. HAGENS FJEDERFABRIK A/S Dronning Olgasvej 23 København F.
VÆRN OM NATUREN! E. A. - Frederikssund	AAGE AXT Isenkram Rungstedvej 72 - Rungsted Kyst	SOPHUS E. JOHNSEN & CO. Skibshandel Havnegade 32 - Aarhus
STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND! A. E. - København	E. UHL's BOGHANDEL Søborg Hovedgade 98 - Søborg	SJØRRING MASKINFABRIK A/S Sjerring
SPAREKASSEN FOR HIRTSHALS & OMEGN Nørregade 1 - Hirtshals	C. L. ØSTERAA Aalborg	S. LØVSTAD Foto — Kino Bredgade 14, Herning
EINAR HØGSTED I/S Søndergade 40 Frederikshavn	A. E. LAURITSEN Urmager Skolegade 3 - Ans	J. ANDERSKOUV & A. T. THOMSEN Raadg. ingeniører Herning — Esbjerg — Kolding
P. RASMUSSEN Vejle	SOFUS NELLEMANN's EFTF. Robert Nellemann Strømmen 27 - Randers	TAGE TRABJERG Tandhjulsfabrik Finlandsgade 31 - Aarhus
JOHS. NIELSEN'S VOKSTAVLEFABRIK Tune	W. MANNICHE'S EFTF. Tobaksfabrik Skomagergade 3 - Roskilde	DEN DANSKE LANDMANDSBANK Gothersgade 18 - Fredericia
DITLEV IDORN Skomagerforretning Gilleleje	AAGE ØRUM Poul Andersensvej 14 Holstebro	RYØ A/S Ingeniørfirma Nytorv 14 - Aalborg
EDDY JENSEN Manufakturhandel Vig	HARTVIG GRAVESEN A/S Storegade 15 Tarm	

Det kunne jo ikke være rigtigt

I oktober eller november 1944 kom ganske enkelte, af grunde jeg ikke mere husker, tilbage til Frøslevlejren efter et ophold i koncentrationslejre. Naturligvis bad vi dem fortælle, hvordan der var i disse lejre, hvortil så mange kammerater var blevet sendt, og hvortil vi alle kunne vente når som helst at gøre dem følgeskab. Jeg tror nok, at en del af os var noget skeptiske overfor, hvad der fortaltes dernede fra, for *det kunne jo simpelthen ikke være rigtigt*.

Jeg gik forøvrigt og bildte mig ind, at jeg — da jeg et par år havde måttet deltage i 1. verdenskrig og flere gange under de store slag havde oplevet krigen i al dens gru og rædsel — jeg bildte mig ind dog at have *noget* forudsætning for at kunne forestille mig, hvordan der var i lejrene dernede; værre end krig kunne det i alt fald næppe være.

Det var værre — *meget værre*: Og så kom jeg endda først til Neuengamme med det sidste hold, kort før Bernadottes hjælpeaktion begyndte at gøre sig gældende: jeg har *ikke* været på nogen af de frygtede udkommandoer, jeg har *ikke* overværet en offentlig henrettelse . . . og dog måtte jeg sande: dette var mangefold værre end krigen. En krig kan være — og er — grufuld, men her herskede en atmosfære af satanisk grusomhed og bestialitet, af sadistisk trang til at nedværdige, ydmyge, pine værgeløse mennesker. Mennesker? — Nej, det var jo kun fanger, det var forbrydere — forbrydere mod det tyske riges store verdenshistoriske opgave og mission.

Var det forgæves, at de og millioner andre ofrede deres liv eller satte det på spil i kamp mod undertrykkelse af menneskelig frihed og værdighed? Nej, naturligvis og lykkeligvis ikke. At vi i den vestlige verden i dag kan glæde os ved at kunne leve vort liv — vort personlige som vort nationale — i frihed, kan vi takke dem for, der såvel ved krigsfronterne som på hjemmefronterne — altså i modstandskampen — satte livet i vove for at bekæmpe og nedkæmpe et tyranni, der ellers ville have hvilet tungt over hele vor verdensdel. Til dem hører de kammerater, til hvis minde vi her i dag rejser et ydre symbol — for at takke dem, for at ære dem.

Kammeraternes Hjælpefond

840 personovernatninger i feriehjemmet på Kegnæs

Kammeraternes Hjælpefond holdt bestyrelsesmøde lørdag den 26. oktober i Admiral Gjeddes Gård, St. Kannikestræde 10 i København.

Mødet var velbesøgt.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl indledte med en kort beretning. Han omtalte bl.a. forskellige kammeratskabslån og deres afvikling.

Formanden oplæste en hilsen fra fondens protektor, Hds. Kgl. Højhed Prinsesse Margaretha.

Brevet udtrykte glæde over, at fondens værelser på 4. maj kollegierne i Åbenrå og Tønder bærer Prins Axels navn.

Medlem af bestyrelsen, skrædermester Jacob Brandt, fortalte om et interessant møde i Theresienstadforeningen. Foreningen har nu 227 medlemmer i København. Man takkede for foreningens interesse for hjælpearbejdet.

Da kassereren, revisor H. C. Steen Hansen, var i Tanzania, gav næstformanden, general Fl. B. Larsen, en oversigt over fondens økonomi.

Redaktøren af Pigtråd, skoleinspektør Johs. Fosmark redegjorde for bladmæssige forhold. Det havde været redaktionens ønske, at bladet skulle komme regelmæssigt, som vi er vant til det gennem årene, men det forlag, der har forpagtet bladet, har ikke det sidste halvår levet op til denne målsætning.

Dette er meget utilfredsstillende for en redaktør, der tager sit job alvorligt — og naturligvis også for læserne.

Det er bladets ønske at omtale runde dage og jubilæer, før de finder sted.

Hilsen fra Kegnæs

Ingeniør Mogens Dyre havde medbragt gæstebogen fra vort feriehjem på Kegnæs. Bogen bringer mange smukke hilsener fra kammerater, der sammen med familien har tilbragt nogen tid der i rolige og gode omgivelser.

En familie havde forsynet huset med pæne, nye gardiner, en anden havde udført malerarbejde og udført en del småreparationer.

Der var anskaffet støvsuger, og der vil blive udført et stykke murerarbejde med det formål at mindske fugten.

Fosmark oplyste, at ialt 17 familier havde nydt godt af feriehjemmet i 1968.

Det var en stigning i forhold til 1966 og omtrent samme antal som i 1967. Der har været 840 personovernatninger.

Der søges inden 15. marts 1969

Man vedtog, at feriehjemmet udlånes i 1969 efter samme regler som i 1966, 67 og 68, og at ansøgningsfristen udløber 15. marts.

Forretningsudvalget blev genvalgt for to år.

Der var som to sidste punkter på dagsordenen: Hjælpesager og eventuelt.

Det blev vedtaget at holde næste møde i København den 10. maj 1969.

Til redaktionen af „Pigtråd“

I sidste nr. af Pigtråd (9/10) anmelder Hans Magle s. 161 Oscar Magnussons: „Jeg vil leve“.

Det må vist være en lapsus, når netop anmeldelsen i organet for „Kammeraternes Hjælpefond“ udelader bogens formål, som Oscar Magnusson i sit korte forord begrundet fremkomst med: „Jeg har følt det som en forpligtelse både over for dem (hjemvendte fanger) og over for mine døde fangekammeraters efterladte at give en beretning om baggrunden for den kamp, Krigsinvalidforbundet og andre har været tvunget til at føre!“

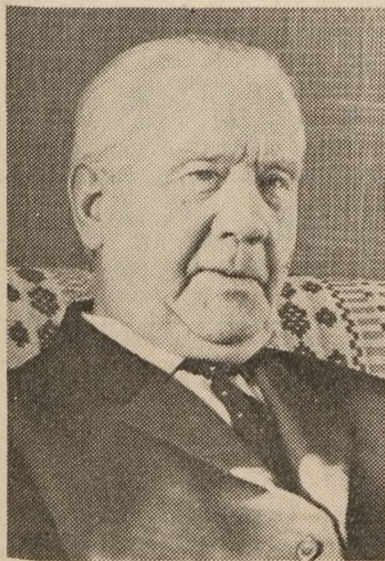
— Og til Hans Magle: denne tilføjelse er ingen kritik af anmeldelsen, snarere lige det modsatte!

Med venlig hilsen
GRETE LORENZEN
Lægeboligen, Gesten.

EBELTOFT SKOFABRIK Ebeltoft	STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND! K. K. - Randers	DANSK SKOV FORENING
GUNNAR MØLLER Autolakereri Helgolandsgade 14 - Aarhus	LINDHOLST & CO. Aabogade 40 - Aarhus	CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15 - Graasten
J. FOGED'S KULIMPORT Torvet 9 - Haderslev	CHR. HØGH Tømremester Søgade 1 - Silkeborg	MORSØ FARVEMØLLE Algade 3 - Nykøbing Mors
A. KAAE NIELSEN Glarmester Banegaardsvej 3 - Skanderborg	KUHRE'S FRISØRSALON Snellemark 47 - Rønne	CLEMENTS TRYKKERIET Kystvej 37 - Aarhus
SV. ESKEROD Aaboulevarden 47 Aarhus	A/S RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK Hvidemøllevej 7 - Randers	KOLDING SALATFABRIK
VÆRN OM VORE STRANDE! J. O. G.	TH. BUSSE Farvehandel Hestedamsgade 10-12, Horsens	CHR. RABECH & SØN Smedemestre Storegade 33 - Brande
ARBEJDSMÆNDENES COOP. ENTREPRENØRFØRRETNING Silkeborg	HARTVIG GRAVESEN A/S Manufaktur Storegade 15 - Tarm	RØNDE KURSUS Rønne
ALFRED CHRISTENSEN Æskefabrik Ndr. Fasanvej 108 - F.	VÆRN OM NATUREN! P. H. - København	POUL BRIX Manufaktur Amagerbrogade 67 - København S.
P. HILDEBRANDT & SØNNER Malermestre Nis Petersensvej 7 - Herning	LOLLAND FALSTERS VENSTREBLAD OG LOLLANDS TIDENDE	PAS PÅ DE ÆLDRE I TRAFIKKEN! H. J.-V.
TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING Ikast	V. PETERSEN Randers	VENG CHRISTENSEN A/S Gl. Kongevej 33 København V.
H. J. SIMONSEN & CO. International Spedition St. Kongensgade 63 A - K.	„CHIC“ VASKERI Storegade 86 - Stege	J. CHRISTENSEN Taastrup
BRUGSEN Nr. Alslev	RØDBY AUTO-SERVICE Aage Therkelsen Østergade 45 - Rødby	VÆRN OM NATUREN! J. L. H.

Arbejdede halvandet år på Danmarks største kriminalsag

Fhv. kriminalassistent K. L. Bramsgaard, Vejle, udarbejdede ene mand alle rapporterne mod besættelsestidens værste dansk-tyske terrorbande, „Peter-gruppen“, der myrdede 162 mennesker, bl. a. Kaj Munk, og ødelagde værdier for 100 millioner kroner.

Kriminalassistent
K. L. Bramsgaard.

I Østerled 48 i Vejle sidder den mand, som efter befrielsen gennem halvandet år nat og dag arbejdede på at optrevle Danmarks største terrorbande, den nazistiske og blandede dansk-tyske Petergruppens mange grufulde meriter fra besættelsesårene. Det er pensioneret kriminalassistent K. L. Bramsgaard, som nu i dette år fyldte 70 år, og som 1. april i fjor gik på pension efter en arbejdsdag i politiets tjeneste på 45 år.

— Ja, siger K. L. Bramsgaard, der dengang var ansat i Københavns opdagelsespoliti, i politikommissær Andst's afdeling. — Det blev mit livs sag, i øvrigt gælder det samme vist for Andst, og for vicepolitinspektør Himmelstrup, „Flyverne“, som allerede tidligt havde sat sig for, at de mange drab — bl. a. på Kaj Munk

— for enhver pris skulle opklares.

Selv om der var mange hindringer under besættelsen, og selv om det danske politi fra 19. september 1944 helt blev sat fra bestillingen, så udforskede man i det stille og ad mange kanaler allerede dengang besættelsestidens ugeringer og lagde rapporter hen til bedre tider og på sikre steder.

— Selv indtrådte jeg i politiets tjeneste den 1. april 1922, og 1. januar 1928 overgik jeg til Københavns opdagelsespoliti. Nu efter krigen, 1. august 1952, kom jeg så efter eget ønske til Vejle, hvor min kone og jeg er faldet ualmindelig godt til, og hvor vi i hvert fald bliver boende indtil videre, selv om vi har børn og børnebørn i hovedstaden, siger Bramsgaard videre til Vejle Amts Folkeblad.

Den 19. september 1944

— Da politiet blev overrumplet, afvæbnet og interneret landet over den 19. september 1944, førtes de fleste københavnske politifolk, som den dag havde vagt, ned til det tyske skib „Comet“ i Frihavnen og blev senere sejlet til Tyskland og anbragt i kz-lejren Buchenwald. Tyskerne havde dog, inden man gennede politifolkene ombord, udtaget cheferne for de forskellige grene af tjenesten på Københavns politigård. De skulle ikke interneres, og de blev sat til at udpege enkelte folk hver fra deres afdeling, ialt omkring 50. Alt skete med tysk pistol for brystet.

Til min store overraskelse var jeg mellem de ca. 50, hvis navn blev råbt op. Vi fik til opgave hver på vores felt at holde liv i mekanismen på politigården.

Alt under tysk bevogtning og uden at vi havde mindste mulighed for at slippe ud derfra. Således gik flere måneder, til også vi en dag blev, skal vi sige, „kasserede“ fra den heller ikke altid rare tjeneste. Vi blev så for resten af besættelsen anbragt som fanger i Frøslevlejren.

Atter hjemkommet til København gik jeg i tjeneste igen den 13. maj 1945 sammen med det øvrige politi, og jeg fik betroet den store og ærefulde opgave at få bund i Petergruppens meriter.

Dag for dag hobede dokumenterne sig op. Afhøringerne og udfærdigelsen af materialet tog halvandet år, og jeg havde kun en enkelt mand til min hjælp.

I øvrigt var det ret usædvanligt, at en sådan sag ikke overgik til det, man plejer at kalde et undersøgelseskammer. Da materialet var færdigt fra min side, gik det til statsadvokaten og direkte til behandling ved landsretten.

Bovensiepens raserianfald

Det er, som allerede sagt, nok Danmarks største sag hidtil. Petergruppen begyndte sin terror i sommeren 1944 og fortsatte krigen ud. Den havde 162 dræbte danskere på sin samvittighed og ødelagde værdier for mere end 100 millioner kroner. Ialt omfattede sagen ca. 300 forhold.

Mange tyske SS'ere og politifolk var impliceret og mange danske håndlangere, stikkere og sadister og tolke o.s.v. Alt påtog denne gruppe sig: Ødelæggelse af stormagasiner, bladhuse, restauranter, o.s.v. landet over, mord på sagesløse i flæng, for eksempel flere præster, læger, redaktører. Man opererede bl. a. i København, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg, Randers, Vejle o.s.v.

To store togattentater ved Hobro var mellem ugeringerne. Hver gang dræbtes ti danske og såredes mange flere. Den sidste af disse to Hobrokatastrofer gav SD's daværende chef i Danmark, Otto Bovensiepen, ordre til under en inspektionsrejse til SD- og Gestapohovedkvarteret i Aarhus.

Han var da sanseløs af flere dages druk og understregede, at dette latterlige danske folk skulle lystre ham,

L. DAMGAARD NIELSEN Konfektion Nygade 1 - Silkeborg	KÖRNERUP, KOCK & BANG A/S Havnegade 16 - Aarhus	J. HENRIKSEN Købmand Stoholm
D. A. S. F. Skagen	P. C. TERLING & CO. Spedition Fiskerihavnen - Esbjerg	MINI RADIO & FJERNSYN Vestergade 11 - Herning
HOKI A/S Raadhusgade 2 Horsens	POUL PEDERSEN Skotøjsforretning Bredgade - Kolind	TOMMERUP'S BOGTRYKKERI Storegade 68 - Stege
LUNO MÖBLER Volden 6 - Aarhus	SCHUMANN'S HERREMAGASIN Sct. Mathiasgade 64 - Viborg	HERNING SVINESLAGTERI Poulsgade 2 - Herning
DANSK HYDRAULIK INDUSTRI A/S Strandhuse - Juelsminde	KOLIND BOGHANDEL Kolind	SPARE- & LAANEKASSEN I MARSTAL Kirkestræde 5 - Marstal
AXEL PETERSEN'S EFTF. Bogbinderi Volden 10-12, Aarhus	GERDA NIELSEN Tandteknik Østergade 11 - Frederikssund	KR. DREYER Dr. Olgasvej 21 - København F.
ALFRED NEJSUM Aut. VW-forhandler Østergade 40 - Østervraa	KNUD NIELSEN Hovedgaden 41 - Brabrand	VALD. RASMUSSEN Smedemester Tendrupvej 17 - Hornslet
EINAR RASMUSSEN & SÖN Bogtrykkeri Sjællandsgade 55 - Fredericia	MIDTJYDSK BRÖDFABRIK Silkeborgvej 2 - Herning	KAI SONNE Aut. el-installatör Brøddegade - Gudhjem
UBBYE'S BOGTRYKKERI Staldgaardsgade 38 - Vejle	DANSK ARBEJDSMANDSFÖRBUND Silkeborg	TOBIENSEN'S PAPIRHANDEL Kongensgade 47 - Esbjerg
TH. FRYDENDAHL PEDERSEN Købmand Hvide Sande pr. Ringkøbing	J. H. JEFSEN Boghandel Storegade 5 - Tönder	N. C. NIELSEN Vulkanisör Jægergaardsgade 103 - Aarhus
FAXE BIO Faxe	H. PEDERSEN Kolding	J. FOLDAGER LARSEN Manufaktur Möllergade 1 - Svendborg
HUMLEBÄK ISENKRAM Ny Strandvej 46 - Humlebæk	S. BRÖDERSEN Frederiksborggade 10 Köbenhavn K.	EMIL LAMP LINIERANSTALT Svanemosegaardsvej 9 - Köbenhavn V.

ja, for resten også hans egne undergivne. Han ville se mere schalburgtage. Det blev altså ti sagesløse danske borgeres skæbne ved Hobro, denne mands druk og raserianfald.

„Geografiske gengældelsesmord“ var et andet af tyskeres midler i deres forgæves forsøg på at dæmme op for den danske modstand, d.v.s., at hver gang en stikker i tyskeres sold f. eks. var likvideret et eller andet sted, skal vi sige i København, så gik Schalburg-, Hipo-, SD-, SS- eller Gestapofolk, hvad det nu kunne være, ud og skød een, ja helst flere danske, intetanende borgere ned på nøjagtigt samme sted. Ja, man har flere eksempler på, siger K. L. Bramsgaard, at tyskerne tog en eller flere danske langt fra stedet og bragte dem nøjagtigt hen til den plet, hvor stikkeren måske var skudt dagen før. Og her skød man så de stakkels clearingofre.

Mange danske turde derfor i dagevis ikke færdes, hvor en stikker var skudt!

Syv dødsdomme

Peter-gruppen, der havde fået navn efter Peter Schäffer, dæknævnet for den hårde tyske SS-mand og bandeleder Otto Schwerdt, fik nogle af sine folk dræbt, da briterne bombarderede Shellhuset. Andre kom vist sidst på krigen atter til fronten, især mod øst. Men holdet, der bl. a. dræbte Kaj Munk, blev efter krigen fanget i Tyskland og kom til at redegøre for deres „bedrifter“ over for Bramsgaard, der mindes dem alle. F. eks. wienerbarnet Söhnlein, der nærmest var en slikken og indladende fyr, og som nok har været værdifuld for tyskerne under krigen, bl. a. fordi han talte dansk. Han blev dog senere overført fra København til Odense, idet det danske politi i Odense havde meget på ham fra krigens dage.

Bramsgaard husker, at sagen endte med syv dødsdomme over danske deltagere i gruppen plus livsvarige domme til flere af de tyske hovedmænd, som dog få år efter udvistes af Danmark, og hvoraf nogle atter i dag er i søgelyset hos vesttysk politi.

Aktioner på Vejleegnen

Blandt gruppens ugeringer kan jeg bl. a. nævne mordet på formanden for Københavns Grundejerforening, ingeniør Snog Christensen, d. 30. august 1944.

Det er det eneste lig, man ikke har fundet efter krigen, siger Bramsgaard. Tyskerne var nemlig sejlet ud med Snog Christensen fra en villa, man rådede over i Snekkersten, og sænkede så liget i Øresund. Her på disse kanter kan jeg bare minde om aktionen mod Kolding Folkeblad den 16. september 1944, der ødelagde bygningen og kostede tre mennesker livet. Den 13. november 1944 var Peter-gruppen, der bl. a. havde Bothilsen-Nielsen og Brøndum som underbandeførere, på en schalburtagetur gennem Vejles hovedgade, hvor det gik ud over London Herremagasinet, Toustrups Herreekviperings, Engelsk Beklædningsmagasin og Magasin du Nord (i dag Magasin Lind).

15. januar 1945 forsøgte man sig mod FDB's bygning på Borgvold, hvor nu Lilys Kjølehus er, og den 25. marts 1945 myrdede man kl. 5 om morgenen de to 59-årige overlæger Johs. Buchholtz og Paul Fjeldborg fra Vejle Amts og Bys Sygehus. Begge opsøgte i deres hjem.

Ovenpå al krigens gru er det helt underligt at tænke på, at den venlige og hjælpsomme politimand, som nu nyder sit otium i Vejle, sluttede sin karriere af med at blive ekspert i bedragerisager. Men således er det.

Johs. Rasmussen.

☆

Frøslev-lejren i TV

Lørdag den 16. november bragte TV en udsendelse om Frøslev-lejren.

Den egentlige grund til, at udsendelsen blev bragt var nok at sætte skub i indsamlingen til Frøslev-museet.

Det er nemlig kun lykkedes udvalget, der arbejder med sagen, at få forbindelse med en mindre del af de 13.000 fanger, der har været i lejren. Det drejer sig om at skaffe 40.000 kr., så opgaven synes ikke uoverkommelig.

Generalmajor P. M. Digmann, nu Knebel, var hovedpersonen i udsendelsen.

Hans frue fortalte ganske godt om, hvordan det var at være kvindelig interneret.

Desuden medvirkede radioingeniør Antonsen og bibliotekar Jørgen Mågård, Padborg.

En del af lejrarealet ryddes antagelig og tænkes indrettet til mindepark.

Museet indrettes i det store vagttårn. Yderligere skal en af barakkerne føres tilbage til sin oprindelige skikkelse.

☆

Iøvrigt henviser vi til referatet af viceinspektør Peter Marcussens tale, da mindestenen i Frøslev blev afsløret den 15. september.

Heri berettes en hel del om lejrens største begivenheder.

☆

AAGE SCHOCH

Redaktør, cand. polit. Aage Schoch er død. Hans virksomhed som bladmand faldt i Århus og København. Under besættelsen var han medlem af Frihedsrådet, blev arresteret af Gestapo og undslap fra Shellhuset, da engelske flyvere bombarderede det. Efter krigen blev han formand for præsidiat for Frihedsmuseet, for Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger og for Landsorganisationen Frit Danmark.

Aage Schoch blev 70 år. Han var født i Horsens, studerede nationaløkonomi i København og deltog som taler i studenterorganisationers arrangementer.

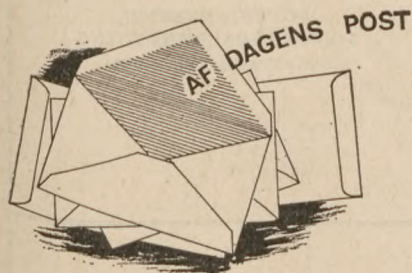
Da han havde fået sin nationaløkonomiske eksamen, blev han redaktionssekretær ved The Baltic Scandinavian Trade Review. Herfra kom han til Jyllands-Posten som udenrigspolitisk medarbejder. Senere blev han redaktionssekretær ved Berlingske Tidende og i 1934 chefredaktør for Nationaltidende, den senere Dagens Nyheder. Som chefredaktør Ved Stranden knyttede han Kaj Munk til bladet som lejlighedsvis medarbejder. Da Nationaltidende under besættelsen udtrykte så anti-

POUL JENSEN Fotograf Vestergade 5 - Stubbekøbing	CONTINENTAL VIN - IMPORT Grønnegade 5 Veje	S. B. DEKORATION Nygaardsvej 41 Esbjerg
P. B. KJELSGAARD FISKE EKSPORT A/S Løkken	PERSSON'S CLICHE-ANSTALT I/S Bredgade 25 E - Kbh. K.	HELGE KEINICKE Tømremester Skælskørvej 30 - Slagelse
HANS KOFOED Murermester Egelund - Gudhjem	R. RASMUSSEN Skotøj Østergade 18 - Hammel	STØT DANSK RØDE KORS! H. C. J. L.
JENS B. ERIKSEN Emballage Erantisvej 44 - Næstved	ØLGOD UNGDOMSSKOLE Ølgod	ULSTRUP RADIOFORRETNING Ulstrup, Jylland
D. WARBERG Brædstrup	J. H. MØLLER Aarhus	VÆRN OM NATUREN! A. H. - Horsens
LØGSTED FRUENSGAARD Manufaktur Østergade - Mariager	PAPIRLAGERET NYKØBING FALSTER A/S Langgade 22 - Nykøbing F.	POUL KRISTENSEN'S BOGTRYKKERI Østergade 8 - Herning
E. FABIENKE Købmand Vestergade 2 - Maribo	VÆRN OM NATUREN! E. A. J. F.	IVAR K. SMELNECKE Badstuestræde 17 København K.
P. PEDERSEN Blikkenslagermester Stationsvej 11, pr. Vejby	H. CHR. HUUS EFTF. Axeltorv 5 - Nakskov	PAS PÅ DE GAMLE I TRAFIKKEN P.V.E. - K.
EJNAR HUNDAHL Isenkræmmer Fredensborg	A/S UNION Cementvarefabrik Vojens	LYNGBY FRØHANDEL Jernbanegade 2 Lyngby
WALTHER PEDERSEN Vognmandsforretning Al entreprenørkørsel - Kranvogne Gl. Taastrupvej 9 - Holbæk	LOLLAND FALSTERS KONTORFORSYNING Kirkepladsen - Nykøbing F.	DEHLHOLM Viborg
P. RASMUSSEN Veje	HILMER THOMSEN Boghandel Nørregade 13 - Holstebro	KNUD'S HERREMAGASIN Storegade 4 - Thisted
AXEL MIKKELSEN Tapet- og farvehandel V. Strandgade 25 - Ringkøbing	E. KRONSTEN Murermester Gevninge pr. Roskilde	O. PETERSEN & CO. Isenkram Slotsgade 15 - Hillerød

tyske meninger, som det med opbyggelse af al mulig snedighed lod sig gøre „mellem linierne“, fremtvang man fra tysk side chefredaktørens afgang.

Efter de tyske troppers følgende afgang sydpå blev Aage Schoch chefredaktør ved Berlingske Tidende og Berlingske Aftenavis. I 1946 forlod han Pilestræde og skrev fra København til Flensborg Avis. Derefter var han i syv år, til 1956, direktør for Dansk Røde Kors.

☆

Hilsen fra Østrig

Til danske fra Sachsenhausen har jeg helt privat en hilsen, desværre anonym.

Min mand og jeg var på feriebesøg i Østrig i september nu i år. I Wien spurgte vi en forbipasserende (det var i de travle morgentimer i Wiens city) om vej til informationskontoret i Operabuegangen. Den meget elskværdige herre bad os følge med og fulgte os derover. Undervejs sagde han bl.a.: Jeg kan høre, De er danske. Jeg har aldrig selv været i Danmark, men jeg kender mange danske. — Jeg var sammen med dem i Sachsenhausen.

Det travle tidspunkt gjorde ikke bekendtskabet dybere, men vi havde en stærk følelse af at have modtaget en hilsen tværs over landegrænser, og derfor tillader jeg mig at bringe den videre til Dem.

Heri tillige en venlig hilsen fra min mand og Deres

GRETE LORENZEN

Lægeboligen, Gesten.

NEUENGAMME

NYTARSFEST I NEUENGAMMEFORENINGEN

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme afholder *nyttårsfest* fredag den 17. januar 1969 kl. 20,00 i selskabslokalerne: Roskildevej 65 B (ved biblioteket) i Valby.

Hovedbestyrelsen er enedes om ikke at holde julefest i år, da flere af fangeforeningerne har både andespil og andre sammenkomster i december måned. Man besluttede derfor at udskyde festen til det nye år.

Programmet er endnu ikke fastlagt — men vi kender stedet og ved, at her kan man hygge sig til ud på de små timer. Programmet vil blive bekendtgjort senere og blive tilsendt medlemmerne. Men det vil være klogt allerede nu at sætte kryds i kalenderen ud for den 17. januar — således at aftenen er reserveret!

NK.

De erhvervshæmmede

Formand: Arnold Grumløse, Rønnebærvej 19, København NV. Tlf. 10 32 42.

Næstformand: Aksel Andersen, Camilla Nielsensvej 28, København N. Tlf. 71 19 79.

Kasserer: Oscar Hefty Jensen, Hillerødgade 40, København N. Tlf. 34 80 91.

Sekretær: Alfred Senn, Vinkelager 26, Vanløse. Tlf. 71 47 43.

Bestyrelsesmedlemmer: Hemming Theisen, Kai Wadsbach Petersen, Alberti Hansen. — Æresmedlem Svend Wagner.

Århus afdeling

Formand: Alfred Bertelsen, Trøjborgvej 76. Tlf. (06) 16 63 18.

Ålborg afdeling

Formand: Frederik Olesen, Odinsgade 16 B.

Kasserer: Charles Christensen, Lollandsgade 31.

Esbjerg afdeling

Formand: Halvor Thomassen, Torvegade 159.

Sekretær: A. Okholm, Norgesgade 59.

Kasserer: Sigfred Jensen, Nørrebrogade 90.

Bøger

FRANKRIG UNDER BESÆTTELSEN

Jean Hougron: Historien om Georges. Samleren.

Forfatteren, der er født i 1923, har her præsteret en særdeles velskrevet roman, der på over 400 sider fortæller om forholdene i Frankrig efter nederlaget i 1940 og frem til den første tid, efter at man i 1944 var blevet befriet af amerikanerne, derunder negersoldater. Hovedpersonen, den unge, umodne student Georges Guersant, søn af en lokomotivfyrbøder, fortæller om sine mange oplevelser og om de mange vidt forskellige mennesker, han træffer gennem årene. Ved at gøre ham tilpas „øretæveindbydende“ — hvorfor han jævnlig må skifte arbejde — lykkes det forfatteren at skildre et stort galleri af begivenheder og forhold, af hvilke adskillige kun har besættelsen og krigen som en fjern baggrund. Der er så megen erotik i bogen, som man kan vente det af en fransk forfatter. Man kommer i øvrigt på nært hold af nogle sindssyge, af sort-børs numre, af organisering af rationerede varer, af ransagninger, af bombninger og endelig af en befrielse, hvorefter „alle“ pludselig viste sig efter egen opfattelse at have været vældige modstandsfolk!

En fortræffelig bog for enhver, der vil vide, hvorledes man levede og tænkte i nogle af Frankrigs mest bevægede år.

R. PRYTZ.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

LUNGHOLM GODS
pr. Rødby

ALFRED KRABbenhøFT
Murermester
Strandby Kirkevej 303
Esbjerg

W. JENSEN
Hellerup

STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!
P. J. - Roskilde

JOHAN & AXEL
HORNBECH A/S
Frugtsaft - Marmelade
Hadsund

SOFUS JENSEN'S
VOGNMANDSFORRETNING
Gasværksvej 1 - Korsør

S. O. NYGAARD
Varde

BANKEN FOR
RANDERS & OMEGN
Kirkegade 2 - Randers

STORGAARD'S
REVISIONSKONTOR
Østergade 64 - Middelfart

WAIDLØW & HANSEN
Kongens Nytorv 21
København K.

K. L. IVERSEN
Borgergade
Horsens

HARILD
Nexo

S. K. A/S
Herning

DANSK JERN- &
EMAILLEINDUSTRI
Herningvej 102 - Silkeborg

ÆBLEBJERG
FRUGTPLANTAGE
Æblebjerg pr. Kirke-Hørup

O. C. THAYSEN
Revisionsfirma
Ramsherred 40 - Aabenraa

**EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGODS-
FORSIKRING A/S**
Vesterbrogade 84 - V.

**ISER KVETNY
& SØNNER A/S**
Toftebakken 4—8, Birkerød

K. HOLM
Bogtrykkeri
Papirhandel

**A/S VESTFYNS
ELFORSYNING**
Østergade 38 - Assens

AGA-LYSKOPIERING
Dronning Olgasvej 2
København F.

THOR JØRGENSEN A/S
International spedition
Toldbodgade 57—61
København K.

**NORMAL-TRYKKERIET
SIGFRIED PETERSEN & SØN**
Bogtryk — Offset
Bogbinderi
Ø. Farimagsgade 16 B - Ø.

I/S SVEN JACOBSEN
Konfektionsfabrik
Næstved

**RENAULT
I HJØRRING A/S**
Aalborgvej 2 - Hjørring

SV. AA. JACOBSEN
Bogtrykkeri
Nygade 39 - Ringkøbing

POUL MADSEN
Tømrer- & snedkermester
Bovvej 1—3, Padborg

P. PEDER HEDEGAARD A/S
Havnen
Nørre Sundby

**SKANDINAVISK
LINIETRAFIK A/S**
Tuborg Havn

TASSO STØBEGODS
St. Torv 7
Rønne

N. V. JESSEN
Horsens

LYNGBY AUTOLAKERERI
Malermester Poul Henriksen
Engelsborgvej 46
Odinsvej 15
Lyngby

S. PORUP
Nr. Nissum
pr. Lemvig

**HØJ PETERSEN &
ARNE JENSEN A/S**
Bogtrykkeri
Struensegade 7—9, København N.

**MIDTJYDSK
TRÆLASTHANDEL**
Silkeborg

SVEND GREGERSEN
Tømremester
Torsted - Horsens

A. BENTZEN
Torvet - Sæby

**FALCKS
AUTOMAT SERVICE**
Niels Ebbesensvej 25 - V.

GLENDALÉ
Jernbanegade 21 - Aalborg
Duplikering
af enhver art

HANSEN & CO. A/S
Det gamle vinfirma
Gerritsgade 31 - Svendborg

T. SØNDERGAARD LARSEN
Blikkenslagermester
Godthaabsvej 7 - Ringkøbing

HELGE POULSEN
Købmand
Nymølle pr. Lyngø

KNUD SMITH
Købmand
Holmegade 11 - Ulfborg

**PLOVFABRIKKEN
SKJOLD A/S**
Lind pr. Herning

ERIK FREITAG
Sagfører
Hovedgaden 45 - Birkerød

**NORDISK
TEGNEMASKINE INDUSTRI**
Tempovej 15 - Ballerup

KNUD SMITH
Købmand
Holmegade 11 - Ulfborg

AUG. BORGÉN
Assurance
Halmtorvet 20 - København V.

WALTRICH A/S
Abildager 19—21
Glostrup

ALFRED C. NIELSEN
Statsaut. revisor
Borggade 16 - Aarhus

**NORDRE BIRK'S
BOGTRYKKERI**
Nybrovej 213 - Lyngby

**CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S**

Landlystvej 38

Telefon 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibebånd og
sliberondeller
til alle formål

**ESSO
A. B. C.
SERVICE**
Vask — Smøring — olieskift

Markedspladsen - Randers

SPANGENBERG & MADSEN

Raadg. ingeniører

Gentoftevej 50

Gentofte

S. LØVSTAD
Foto — Kino
Bredgade 14, Herning

**NR. NISSUM
HØJSKOLE OG EFTERSKOLE**

Højskolen:

3 mdr. efterårskursus for unge piger.
Håndgerning (vævning, syning, stoftryk m.m.), kjolesyning og køkken-skole + højskolefag.

5 mdr. vinterskole, fællesskole, højskoleafd., landbrugsafd., forkursus for sygeplejersker.

3 mdr. forårskursus, alm. højskole og fortsætterkursus til videreuddannelse på HF.

Efterskolen:

10 mdr. kursus fra sept.—juni.

8 mdr. kursus fra nov.—juni.

Fællesskole og adgang til statskontrollerede prøver efter lovene. I begge skoleformer er der 8 timer valgfrie fag: Idrætslederuddannelse, maskinskrivning, maskinlære, stoftryk, sprog osv. Nærmere oplysninger gives. **Ths. Mogensen**, forstander, tlf. (078) 33111 nr. 4.

**TØNDER
BEGRAVELSESFORRETNING**

Nørregade 1

Tønder

V. PEDERSEN
Toftlund

BRUGTE VOLVO DELE
til 444, 544, Amazon og 210. Forhør
venligst, vi har Danmarks største lager.
BENT KVEJBORG
Tlf. (0791) Sundby Thy 3

C. SVENDSEN
Ringsted

**SØREN ABRAHAMSEN
& H. P. NIELSEN**
Fiskergade 1
Aarhus

MØLLER JENSEN
RADIO & FJERNSYN
Bredgade 26 - Herning
Tlf. 12 11 00

**N.P. OLSEN^S EFTF.
SVEND AAGE**

GULD OG SØLV *

UHRE OG OPTIK

TELF. 341100

EBELTOFT

Lund

A. de LICHTENBERG
Næstved

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
P. T. - Odense

B. BJØRNBAK
Randers

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
V. A. - Haderslev

K. NYEMANN
Skive

Lad os klare
antenne-problemerne for Dem

— alt i nyopsætning,
reparation, flytning samt
tilbud på fællesantenne

HUSK!
Gælder det antenner, så ring
til fagmanden
telefon (09) 21 26 72

Vi forhandler
kun typegodkendte antenner

POUL OLSEN
Øxenbjergvej 5, Svendborg

**Sydfyns
TV-antenne
Service**

FØDELSSDAGE

Rudolf Larsen, Præsteløgen 5, København N.V. (tidligere Vestre Fængsel, Horserød, og Stutthof) fylder den 1. december 1968 70 år.

Oscar Vestphal, Midgårdsgade 7-3, København N., (tidligere Vestre Fængsel, Horserød og Frøslev) fylder den 11. december 1968, 79 år.

Dagbogsblade

20/7

PER HÆKKERUP TALTE I BERLIN

BERLIN: Tidligere udenrigsminister Per Hækkerup beklagede fredag aften i Vestberlin, at der endnu i Europa findes rester af fascisme og stalinisme. Hækkerup talte i anledning af 24-årsdagen for attentatforsøget mod Hitler den 20. juli 1944. Man må ikke tro, at frihed og demokrati kan sikres én gang for alle, sagde Hækkerup.

30/7

HVERKEN NORSK ELLER DANSK KONTAKT MED SKORZENY

KØBENHAVN: Den tidligere SS-oberst Otto Skorzeny gentog i aftes sin påstand om, at han organiserer nødhjælps-flyvninger fra de skandinaviske kirkeorganisationer til Biafra. Ifølge det britiske Reuter skal Skorzeny have hævdet, at „Intercity Airlines“, der står for de danske transporter, er en filial af hans luftfartsselskab U.S. Air.

Generalsekretæren i Folkekirkens nødhjælp, pastor Viggo Møllerup, dementede mandag aften fortsat Skorzenys udtalelser. Han sagde, at Folkekirkens Nødhjælp har modtaget tilbud fra Skorzeny, der var interesseret i at organisere ruten, men at Folkekirkens Nødhjælp end ikke har forhandlet med Skorzeny.

Også fra norsk side oplyses det, at Kirkernes Nødhjælpsorganisation ikke har haft kontakt med Skorzeny.

Er ejendomsmægler i Madrid

Otto Skorzeny er den tidligere SS-officer, der i 1943 på tysk foranledning „befriede“ den italienske præsident Mussolini fra fangenskab. Han er nu ejendomsmægler i Madrid.

6/8

HEINRICH LIENAU DØD

FLENSBORG: Efter længere tids sygdom er købmand Heinrich Lienau afgået ved

døden, kun få dage før sin 85 års fødselsdag. Med Heinrich Lienau er en markant flensborger gået bort. Han repræsenterede et stykke historie og havde selv bidraget til at forme det.

Heinrich Lienaus slægt forbinder ham med den berømte danske Tietgen-familie. Slægtens rod findes i Holsten, men tidligt kom Lienau til grænsebyen, og her var han i mange år virksom på det publicistiske område, således en skattet medarbejder ved den tidligere socialdemokratiske avis. Hans af dyb overbevisning bårne frihedstrang bragte ham naturligvis i krigskonflikt med de nazistiske myndigheder efter 1933, og hvad der fulgte, var én lang lidelsens vej: Heinrich Lienau blev uden lov og dom sendt i koncentrationslejr. Først kapitulationen i 1945 bragte ham friheden. Men mødet havde nazisterne ikke kunnet knække. Lienau var den første, der med egne oplevelser som baggrund i bogform gav, hvad den nazistiske terror i virkeligheden var. „12 års nat“ hed bogen, og den vakte betydelig opsigt ved sin fremkomst allerede i 1947.

Danske fanger i Sachsenhausen vil bevare erindringer om blokskrivningen i straffekompaniet. Hver dag havde han en god historie, der med optimisme gav et billede af, at „nu er frihedens time nærmere end nogen sinde“.

13/8

EN SYV-ÅRS DAG

BERLIN: I alt er 26.798 østtyskere flygtet til Vesttyskland, siden Berlinmuren blev bygget i dag for syv år siden, siger en talsmand for ministeriet for fællestyske anliggender i Bonn i anledning af murens fødselsdag. Fra østtysk side erklæres det, at muren har været til stor økonomisk og politisk nytte for den tyske demokratiske republik. Det østtyske nyhedsbureau ADN skriver, at opførelsen af muren markerede indledningen til en støt vækst i landets økonomi og en forbedring af levestandarden.

Den vesttyske talsmand siger, at 150 mennesker er blevet dræbt i de sidste syv år under forsøg på at flygte over grænsen mellem de to Tyskland.

15/8

ATTER TYSK DEBAT OM FORÆLDELSESFRISTEN

BONN: Forbundskansler Kurt Georg Kiesinger vil om kort tid drøfte det omstridte spørgsmål om forældelsesfristen for mord og folkedrab med politikere inden for „den store koalition“, bestående af CDU/CSU og socialdemokrater. Såvel

de indenrigspolitiske som de udenrigspolitiske aspekter i forbindelse med forældelsesfristen vil blive belyst under samtalerne, sagde regeringstalsmanden Conrad Ahlers i går. Forældelsesfristen er normalt på 20 år — for krigsforbrydelsers vedkommende fra den vesttyske stats grundlæggelse i 1949 at regne. Den socialdemokratiske justitsminister Gustav Heinemann forlangte for nylig forældelsesfristen afskaffet for krigsforbrydere med henvisning til, at alle drab fra nazitiden umuligt kan opklares inden 1969. Forældelsesfristen blev i 1965 forlænget med tre år. Indtil da regnede man med en frist på 20 år, fra 1945 at regne.

23/8

NY JØDEMORD-PROCES BEGYNDER I KIEL

KIEL: Mandag begynder i nævningetinget i Kiel en ny naziproces. Anklaget er regeringsråd Heinz Richter, Kiel, kassebud Heinz Schlechte, Frankfurt, og diplomingeniør Hans Hasse, Hamborg. Richter skal stå til regnskab for mord på over 5.000 russiske jøder. Hasse og Schlechte er anklaget for medhjælp til mord. Ifølge anklagen har forbrydelserne fundet sted 1942. Richter var dengang SS-Sturmbannführer og leder af en „Einsatzkommando“, som foretog skydning og gasning af jøder i Hviderusland. Hasse var hans stedfortræder og eksekutionsleder. Schlechte var chauffør af en gasvogn. Processen menes at ville vare fire måneder. Der skal høres over 50 vidner. Nævningetinget vil holde retsmøde mandag, tirsdag og fredag.

27/8

ANKLAGET FOR MORD PÅ 5.000 JØDER

KIEL: En ny NS-proces blev i går indledt ved Kiel nævningeting. Det er den fjerde af i alt en snes tilsvarende retssager, som skal gennemføres ved nævningetinget. Man regner med, at processen vil vare fire måneder.

Anklaget er i første række den tidligere regeringsråd og SS-„Sturmbannführer“ Heinz Richter fra Kiel. Han blev arresteret i 1962, men blev senere sat på fri fod igen. Da de første konkrete sigtelser imod ham dukkede op, var Richter decernent for en afdeling inden for forsorgskontoret i Kiel. Richter er gift for anden gang og er fader til tre børn.

Sigtelsen imod ham går ud på, at han — sammen med to tidligere SS-officerer Hans Hasse, Hamborg, og Heinz Schlechte, Frankfurt, der også står for retten — har gjort sig skyldig i mord på russiske jøder i mere end 5.000 tilfælde. Richter var i sommeren 1942 leder af „Einsatzkommando 8“, der opererede i Mogilew-området, og i anklageskriftet hedder det, at han hermed var ansvarlig for nedskydningen og gasningen af jøderne i dette område. Hasse var hans stedfortræder og formentlig eksekutionsleder. Schlechte sigtes for at have været chauffør for en gasvogn.

I anklageskriftet hedder det, at Richter i de to første krigsår var

beskæftiget i det berygtede „Reichsicherheitshauptamt“, men selv hævder han at have arbejdet for indenrigsministeriet i Berlin. I 1942 blev han beordret til Mogilew.

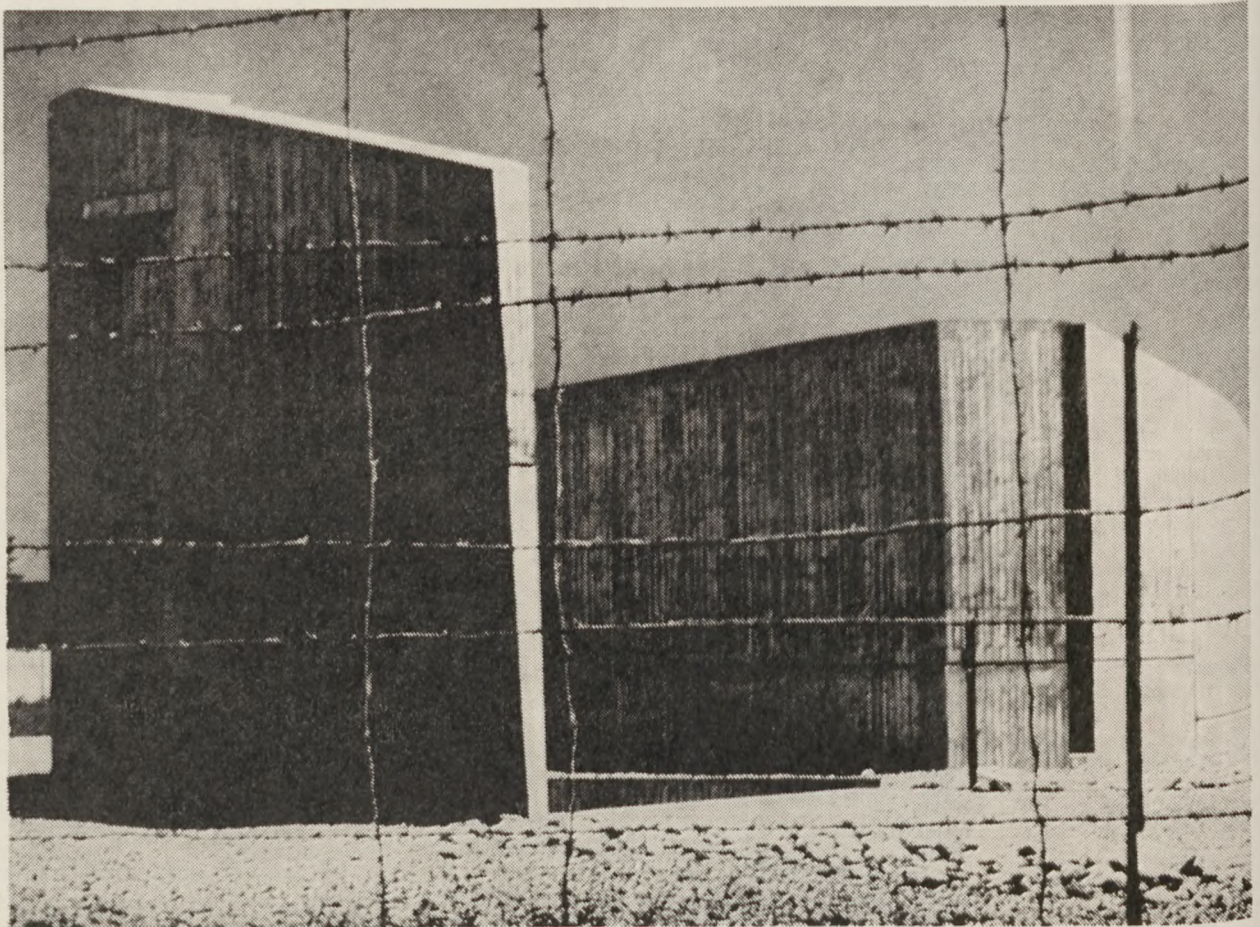
28/8

**FORLÆNGELSEN AF
FORÆLDELSESFRISTEN
FORFATNINGSTRIDIG?**

KIEL: Forsvareren for den 58-årige Heinz Schlechte nedlagde i går i det kielske nævningeting påstand om, at sagen mod hans klient bliver udskilt fra krigsforbryder-processen. Begrundelsen var opsigtsvækkende: Forbundsforfatningsdomstolen måtte hævdede forsvareren, først afsige

kendelse om, hvorvidt retsforhandlingen imod Schlechte er i overensstemmelse med gældende lov.

Hovedpunktet af forsvarerens argumentation var, at forlængelsen af forældelsesfristen for krigsforbrydelser, sat i kraft ved lov af 13. april 1965, er i modstrid med den vesttyske grundlov. Schlechte er — som omtalt i går — sigtet for meddelagtighed i mord på tusinder af jøder i det af tyske tropper besatte russiske område ved Mogilew. Dommerforundersøgelsen imod ham blev åbnet den 12. oktober 1965. Det vil sige, at der — regnet fra dagen for den tyske kapitulation — er gået mere end 20 år.

I den tidligere nazistiske koncentrationslejr Dachau ved München har den unge tyske arkitekt Helmut Striffler bygget en forsoningskirke af store, grå beton-elementer, der giver indtryk af monumental kraft, der tillige virker knugende. Lyse labyrinthgange fører til det egentlige kirkerum.